

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อ
ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*
NEEDS ASSESSMENT OF PARTICIPATORY MANAGEMENT IN OPPORTUNITY
EXPANSION SCHOOLS TO PROMOTE STUDENTS' LIFE SKILLS UNDER PATHUM
THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ประภาศรี เทียงธรรม*, อรสา จรุงธรรม, สุวิทย์ ฝ่ายสงค์

Prapasree Thientham*, Orasa Charoontham, Suwit Faisong

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Education, Walailak Rajabhat University Under the Royal Patronage, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: prapasree.thientham@vru.ac.th

*Tel: 087-844-6025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 314 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.05$, $S.D. = 0.61$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่วนด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน สภาพที่คาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.88$, $S.D. = 0.25$) โดยด้านมีส่วนร่วมในการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การดำเนินงาน การตัดสินใจ และการประเมินผลตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า ภาพรวมมีค่าความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง ($PNI_{modified} = 0.21$) โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การตัดสินใจ และการประเมินผลตามลำดับ สำหรับด้านทักษะชีวิตของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมมีค่าความต้องการจำเป็นระดับปานกลาง ($PNI_{modified} = 0.21$) โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด รองลงมา คือ การตระหนักรู้ในตนเอง การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, โรงเรียนขยายโอกาส, ทักษะชีวิต

Abstract

This research aimed to study the priority needs in participatory school administration for opportunity expansion schools to promote students' life skills under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office. This study employed a survey research design. The sample consisted of 314 school administrators and teachers, selected through proportional stratified random sampling by district. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$). The research findings revealed that: The overall current state of participatory administration was at a high level ($M = 4.05$, $S.D. = 0.61$). When considering each aspect, all were at a high level. The aspect with the highest mean was participation in evaluation, followed by participation in planning, while participation in decision-making and implementation shared the same mean. The overall expected state was at the highest level ($M = 4.88$, $S.D. = 0.25$), with participation in planning yielding the highest mean, followed by implementation, decision-making, and evaluation, respectively. The priority needs assessment indicated that the overall index was at a moderate level ($PNI_{modified} = 0.21$). The aspect with the highest priority need was participation in planning, followed by participation in implementation, decision-making, and evaluation, respectively. Regarding students' life skills, the overall priority need was also at a moderate level ($PNI_{modified} = 0.21$). The dimension with the highest priority need was dealing with emotion and stress, followed by self-awareness, analytical thinking, decision-making and creative problem-solving, and building good relationships with others, respectively.

Keywords: Needs Assessment, Participatory Management, Opportunity Expansion Schools, Life Skills

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้วางรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ ซึ่งการจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการมีทักษะชีวิตที่จำเป็น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สอดรับกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการมีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ คุณธรรมจริยธรรม และความสามารถในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นพันธกิจร่วมกันของทุกภาคส่วนในการยกระดับการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพสูงสุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) เพื่อแปลงนโยบายระดับชาติสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ทักษะชีวิต เป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญที่สถานศึกษาต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ตามสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างยิ่ง ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยี ความคาดหวังจากครอบครัว และการเผชิญกับสิ่งยั่วยุรอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาซับซ้อนมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการปรับตัว สุขภาพจิต ความรุนแรง ยาเสพติด และปัญหาทางเพศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนที่ขาดทักษะชีวิตและภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีจะมีความเปราะบางและเสี่ยงต่อการประสบความล้มเหลวในชีวิตได้ง่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงได้กำหนดเป็นนโยบายและจุดเน้นให้สถานศึกษาต้องดำเนินการพัฒนาและ

เสริมสร้างทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น สามารถคิดวิเคราะห์หาคำตอบและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จัดการกับอารมณ์และความเครียดได้ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพผ่านการบูรณาการทักษะชีวิตในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ และใช้ชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการเพิ่มโอกาสให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ชนบท พื้นที่ห่างไกล และพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอย่างเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ และจัดให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ในอดีต โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจำนวนมากไม่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้นักเรียนต้องเดินทางไกลเข้าไปเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านค่าใช้จ่าย ความปลอดภัย และการหลุดออกจากระบบการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนประถมศึกษาที่มีศักยภาพพัฒนาเป็น “โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา” โดยเพิ่มชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้เด็กสามารถเรียนต่อในชุมชนของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยเป็นกระบวนการที่สร้างเสริมการคิดวิเคราะห์ การจัดการอารมณ์ และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและจัดการชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ความสำคัญดังกล่าวเด่นชัดยิ่งขึ้นเมื่อพิจารณาสภาพสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความท้าทาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความรุนแรง ยาเสพติด หรือปัญหาในครอบครัว ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชน เพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างเข้มแข็ง (อรอนงค์ แสนคำ, 2560) แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีนโยบายและจุดเน้นที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน แต่ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ปริณผลที่มีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบสถานศึกษามีความซับซ้อนสูง จากข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวนมาก เผชิญกับสภาวะความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคม ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นแรงงานย้ายถิ่นฐาน มีอัตราการหย่าร้างสูง ทำให้นักเรียนขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และมีความเสี่ยงต่อปัญหาสังคมในพื้นที่รอบด้าน เช่น ยาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น และการหลุดออกจากระบบการศึกษาดอนกลางคัน ซึ่งปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนในพื้นที่ยังขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมและทักษะชีวิตที่จำเป็นในการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างเหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2567)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การศึกษาบทบาทของครูผู้สอน การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน หรือการประเมินผลสัมฤทธิ์ตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งถือเป็นช่องว่างการวิจัยที่สำคัญ เนื่องจากยังขาดการศึกษาที่มองปัญหาเชิงโครงสร้างในระดับการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการในรูปแบบ “การมีส่วนร่วม” ของภาคีเครือข่าย ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยต้นน้ำที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดนโยบายและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ งานวิจัย

เกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ในประเด็นดังกล่าวยังมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้สถานศึกษาขาดข้อมูลสารสนเทศที่ชัดเจนว่า การบริหารงานด้านใดที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่สุดที่ต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กในพื้นที่เฉพาะเช่นนี้ จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และลำดับความต้องการจำเป็น สำหรับให้สถานศึกษาขยายโอกาสใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือมีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ต้องการให้เป็น เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 49 แห่ง ในปีการศึกษา 2568 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,470 คน (สำนักงานพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 314 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมีความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรและมีการกระจายตัวอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 แบ่งชั้นภูมิ (Stratification) แบ่งประชากรออกเป็น 7 ชั้นภูมิตามอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในอำเภอนั้นๆ เทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการสุ่ม ในแต่ละอำเภอ ผู้วิจัยทำการสุ่มรายชื่อผู้บริหารและครูด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จนได้จำนวนครบตามที่กำหนดในแต่ละแห่ง ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างสุ่มจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. เมืองปทุมธานี	265	57
2. คลองหลวง	256	55
3. ลาดหลุมแก้ว	95	20
4. สามโคก	100	21
5. ธัญบุรี	398	85
6. ลำลูกกา	257	55
7. หนองเสือ	99	21
รวม	1,470	314

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เป็นแบบประเมินความคิดเห็น ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบประเมินชนิดตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ต้องการให้เป็นของการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert ได้กล่าวไว้ว่า คะแนน 5 หมายถึง มากที่สุด คะแนน 4 หมายถึง มาก คะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง คะแนน 2 หมายถึง น้อย และคะแนน 1 หมายถึง น้อยที่สุด (Likert, R., 1961)

3. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างแบบประเมิน

3.2 สร้างแบบประเมินให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย

3.3 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบประเมิน แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.4 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับหัวข้อวิจัย เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษาหรือการพัฒนาเครื่องมือวิจัย เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ ค่า IOC มากกว่า 0.5 (ปราณี หล้าเบญญะ, 2559) จึงสามารถนำไปใช้ได้ โดยผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมิน พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 -1.00

3.5 นำข้อคำถามไปปรับปรุงตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และจัดทำเป็นแบบประเมิน

3.6 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try - out) กับผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ต้องการให้เป็นของการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โดยค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้ต้องมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) (Cronbach, L. J., 1970) ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (ปราณี มีหาญพงษ์ และกรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร, 2561) จึงจะสามารถนำไปใช้ได้ โดยแบบประเมินมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

3.7 จัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลและแบบประเมินในการวิจัยให้โรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างมาเพื่อให้ผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยการส่งหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ พร้อมกันนี้ได้แนบแบบประเมินออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แพลตฟอร์ม Google Forms ซึ่งกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้เพียง 1 ครั้งต่อ 1 บัญชีผู้ใช้อีเมล ทั้งนี้เพื่อควบคุมและป้องกันการตอบแบบสอบถามซ้ำซ้อน อันอาจส่งผลกระทบต่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

4.3 ในการติดตามอัตราการตอบกลับ ผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ประสานงานในแต่ละโรงเรียน รวมทั้งติดตามผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามดำเนินการตอบแบบสอบถามภายในระยะเวลาที่กำหนด และเพื่อให้ได้จำนวนแบบสอบถามที่สมบูรณ์ตามเกณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

4.4 ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากแบบสอบถามทุกฉบับ โดยพิจารณาความครบถ้วนของการตอบคำถาม ความสอดคล้องของข้อมูล และความผิดปกติของรูปแบบการตอบแบบสอบถาม หากพบว่า แบบสอบถามมีข้อมูลไม่สมบูรณ์หรือมีลักษณะที่อาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ เมื่อทำการตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบข้อคำถาม และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบประเมิน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และ ตำแหน่ง ด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ต้องการให้เป็นของการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการแปลผลค่าเฉลี่ยของข้อมูลตามเกณฑ์ของ Best, J. W. ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แปลว่า มีสภาพที่เป็นอยู่/สภาพที่ต้องการให้เป็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แปลว่า มีสภาพที่เป็นอยู่/สภาพที่ต้องการให้เป็นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แปลว่า มีสภาพที่เป็นอยู่/สภาพที่ต้องการให้เป็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แปลว่า มีสภาพที่เป็นอยู่/สภาพที่ต้องการให้เป็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แปลว่า มีสภาพที่เป็นอยู่/สภาพที่ต้องการให้เป็นน้อยที่สุด (Best, J. W.,

1984)

5.3 การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน โดยกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ กับสภาพที่ต้องการให้เป็นตามขั้นตอนแล้วเรียงลำดับของผลต่างของคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยโดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) โดยการหาค่าผลต่างระหว่างสภาพที่ต้องการให้เป็น (I) และสภาพที่เป็นอยู่ (D) โดย $(I - D)$ แล้วหารด้วยค่าสภาพที่เป็นอยู่ (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะมีการจัดเรียงลำดับความสำคัญโดยใช้ หลักการแปลผลของ สุวิมล ว่องวานิช ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าค่า $PNI_{Modified} > 0$ หมายถึง มีความต้องการจำเป็นยิ่งมีค่ามากความต้องการจำเป็นยิ่งสูง หาก $PNI_{Modified} = 0$ หมายถึง ไม่มีความต้องการจำเป็น หาก $PNI_{Modified} < 0$ หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่สูงกว่าที่คาดหวังซึ่งพบได้น้อย ในการแปลผลจัดระดับความต้องการจำเป็นตามเกณฑ์ดังนี้

ค่า $PNI_{Modified}$ ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป	แปลว่า ความต้องการจำเป็นสูงมาก
ค่า $PNI_{Modified}$ 0.30 - 0.69	แปลว่า ความต้องการจำเป็นสูง
ค่า $PNI_{Modified}$ 0.10 - 0.29	แปลว่า ความต้องการจำเป็นปานกลาง
ค่า $PNI_{Modified}$ น้อยกว่า 0.10	แปลว่า ความต้องการจำเป็นน้อย (สุมิต ว่องวานิช, 2562)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีผลการวิจัย ดังนี้ ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวมและรายข้อ (n = 314)

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)			ค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง (I)			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1. มีส่วนร่วมในการวางแผน	4.06	0.58	มาก	4.94	0.17	มากที่สุด	0.22	1
2. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.03	0.61	มาก	4.87	0.26	มากที่สุด	0.20	3
3. มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.03	0.62	มาก	4.88	0.24	มากที่สุด	0.21	2
4. มีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.07	0.63	มาก	4.83	0.33	มากที่สุด	0.19	4
รวม	4.05	0.61	มาก	4.88	0.25	มากที่สุด	0.21	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ($M = 4.05$, $S.D. = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($M = 4.07$, $S.D. = 0.63$) รองลงมา คือ ด้านมีส่วนร่วมในการวางแผน ($M = 4.06$, $S.D. = 0.58$) ส่วน ด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($M = 4.03$)

ผลการวิเคราะห์สภาพที่คาดหวังของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมมีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.88$, $S.D. = 0.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมีส่วนร่วมในการวางแผน ($M = 4.94$, $S.D. = 0.17$) รองลงมา คือ ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($M = 4.88$, $S.D. = 0.24$) ด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($M = 4.87$, $S.D. = 0.26$) และ ด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($M = 4.83$, $S.D. = 0.33$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวม พบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.21 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย พบว่า ลำดับที่ 1 ด้านมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.22$) โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 4.06 และค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังเท่ากับ 4.94 ลำดับที่ 2 ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.21 โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 4.03 และค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังเท่ากับ 4.88 ลำดับที่ 3 ด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.20 โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 4.03

และค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังเท่ากับ 4.87 ลำดับที่ 4 ด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{modified} = 0.19$) โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 4.07 และค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังเท่ากับ 4.83

ตารางที่ 3 ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านทักษะชีวิตของนักเรียน ภาพรวมรายด้าน (n = 314)

ทักษะชีวิตของนักเรียน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)			ค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง (I)			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1.การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	4.06	0.62	มาก	4.90	0.23	มากที่สุด	0.21	2
2.การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	4.09	0.65	มาก	4.89	0.23	มากที่สุด	0.20	3
3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด	3.97	0.67	มาก	4.87	0.33	มากที่สุด	0.23	1
4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	4.06	0.68	มาก	4.85	0.32	มากที่สุด	0.19	4
รวม	4.05	0.66	มาก	4.88	0.28	มากที่สุด	0.21	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($M = 4.03$, $S.D. = 0.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ($M = 4.09$, $S.D. = 0.65$) รองลงมา คือ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($M = 4.06$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ($M = 3.89$, $S.D. = 0.67$)

ผลการวิเคราะห์สภาพที่คาดหวังของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในภาพรวมมีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.80$, $S.D. = 0.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ($M = 4.93$, $S.D. = 0.23$) รองลงมา คือ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ($M = 4.90$, $S.D. = 0.23$) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ($M = 4.72$, $S.D. = 0.32$) และ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ($M = 4.65$, $S.D. = 0.33$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านทักษะชีวิตของนักเรียน ภาพรวมรายด้าน ในภาพรวม พบว่า ความต้องการจำเป็นด้านทักษะชีวิตของนักเรียน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.21 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย พบว่า ลำดับที่ 1 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.23$) โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 3.97 และค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังเท่ากับ 4.87 ลำดับที่ 2 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.21 โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 4.06 และค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังเท่ากับ 4.90 ลำดับที่ 3 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.20 โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 4.09 และค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังเท่ากับ 4.89 ลำดับที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{modified} = 0.19$) โดยมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 4.06 และค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังเท่ากับ 4.85

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนในภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) อยู่ในระดับปานกลาง (0.21) แสดงให้เห็นว่าแม้สถานศึกษาจะมีการดำเนินงานในระดับดีอยู่แล้ว (ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงกว่า 4.00) แต่ยังคงมี “ช่องว่าง” ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสที่ต้องรองรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงต้องการรูปแบบการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมและยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมมีสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และมีสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีการดำเนินการด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับที่เหมาะสม แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวัง ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณารายด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านมีส่วนร่วมในการวางแผน รองลงมา ได้แก่ ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวางแผนเป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลต่อทิศทางและประสิทธิภาพของการดำเนินงานในสถานศึกษา การเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย แนวทาง และกิจกรรมในการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน จะช่วยให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง อีกทั้งยังส่งผลต่อความร่วมมือ ความรับผิดชอบร่วมกัน และความยั่งยืนของการดำเนินงานในระยะยาว สังเกตได้ว่า “การมีส่วนร่วมในการวางแผน” มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด (0.22) สะท้อนว่า การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทตั้งแต่ขั้นกำหนดนโยบายและทิศทางยังไม่บรรลุระดับที่พึงประสงค์ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ โดมฤทธิ์ เอื้อกิจเพชร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวิถีธรรมแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (0.21) และการตัดสินใจ (0.20) มีค่าความต้องการจำเป็นในระดับใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่าแม้สถานศึกษาจะเปิดพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมแล้ว แต่อาจยังอยู่ในระดับการรับรู้หรือการให้ข้อมูลมากกว่าการร่วมตัดสินใจอย่างแท้จริง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีค่าต่ำสุด (0.19) (โดมฤทธิ์ เอื้อกิจเพชร, 2563) สะท้อนว่าระบบประเมินผลแบบมีส่วนร่วมยังไม่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรอนงค์ แจ่มจรัส ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และการตั้งเป้าหมาย มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (อรอนงค์ แจ่มจรัส, 2564)

สำหรับมิติทักษะชีวิตของนักเรียน พบว่า “การจัดการกับอารมณ์และความเครียด” มีความต้องการจำเป็นสูงสุด (0.23) รองลงมา คือ “การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง” (0.21) และ “การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์” (0.20) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิษณุกรณ์ บุญเฮ้า ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ความต้องการจำเป็นของทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.39 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.41 ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด

PNI_{modified} เท่ากับ 0.40 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น PNI_{modified} เท่ากับ 0.38 และด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น PNI_{modified} เท่ากับ 0.37 ตามลำดับ (วิชญกรณ์ บุญเฮ้า, 2566)

โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การตัดสินใจ และการประเมินผล ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันออกแบบกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ควบคู่กับการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็น อันจะนำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีภูมิคุ้มกันทางสังคม และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ภาพรวมการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความต้องการจำเป็นระดับปานกลาง (PNI_{modified} = 0.21) โดยด้านที่มีลำดับสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน รองลงมา คือ การดำเนินงาน การตัดสินใจ และการประเมินผลตามลำดับ ด้านทักษะชีวิตของนักเรียนมีความต้องการจำเป็นระดับปานกลาง (PNI_{modified} = 0.21) โดยด้านที่มีลำดับสูงสุด คือ การจัดการอารมณ์และความเครียด รองลงมา คือ การตระหนักรู้ในตนเอง การคิดวิเคราะห์ และการสร้างสัมพันธภาพ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการวิจัย คือ สถานศึกษาควรใช้ข้อมูลด้านผลลัพธ์ผู้เรียนและทักษะชีวิตในการวางแผน ติดตาม และตัดสินใจ เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการพัฒนา ควรสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในทุกขั้นตอน พร้อมพัฒนาการสื่อสารสองทางอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก เพื่อเสริมประสบการณ์จริงและบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรมีระบบนิเทศและพัฒนาศูนย์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเสริมทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น หรือเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถอธิบายภาพรวมของการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร หรือการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้พัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- โถมฤทธิ์ เอื้อกิ่งเพชร. (2563). การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวิถีธรรมแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปราณี มีหาญพงษ์ และกรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร. (2561). การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยทางการพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก, 19(1), 9-15.

- ปราณี หล้าเบญญะ. (2559). การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผล. เรียกใช้เมื่อ 8 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.scribd.com/document/704476407/1465551003-เอกสารประกอบการอบรม>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1-193 (6 เมษายน 2560).
- วิชญกรณ์ บุญเฮ้า. (2566). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (2567). รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีงบประมาณ 2567. ปทุมธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). แนวทางการจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิต ในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ. (2568). ข้อมูลทั่วไป. เรียกใช้เมื่อ 8 สิงหาคม 2568 จาก <https://hrms.obec.go.th/info>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. เรียกใช้เมื่อ 8 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.moe.go.th/แผนการศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2560>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอนงค์ แจ่มจำรัส. (2564). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อรอนงค์ แสนคำ. (2560). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Best, J. W. (1984). *Research in Education*. (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper Collins.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.